Hukuk Bölümü 2006/213 E. , 2006/268 K.

- BILET KONDÜKTÖRÜ OLARAK GÖREV YAPMAKTA IKEN TRENIN DEVRILMESI SONUCU HAYATINI KAYBETMESI NEDENIYLE AÇILAN TAZMINAT HK
  - İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU (2577) Madde 2

"İçtihat Metni"

Davacılar : S.K.-Y.K.-S.K.- S.K.

Vekili : Av. S. D.

Davalı : TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü

Vekili : Av. C. T.

O L A Y : Davacıların murisi İ.K., 22.7.2004 tarihinde Haydarpaşa- Ankara seferini yapmakta olan yolcu treninde bilet kondüktörü olarak görev yapmakta iken trenin aşırı hız nedeniyle raydan çıkarak devrilmesi sonucu hayatını kaybetmiştir.

Davacıların vekili, fazlaya ilişkin dava ve talep hakları saklı kalmak kaydıyla davacının eşi için maddi ve manevi tazminatın, çocukları için manevi tazminatın, kaza tarihinden itibaren işleyecek kanuni faizi ile birlikte davalı idareden tahsili istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

SAKARYA 1. İDARE MAHKEMESİ; 19.10.2005 gün ve E:2005/2324; K:2005/2502 sayı ile, davanın, 22.07.2004 tarihinde Sakarya İli Pamukova mevkiinde meydana gelen tren kazasında hayatını kaybeden İ.K.'ın eşi davacılardan S.K. için 100.000.-YTL maddi, 100.000.-YTL manevi, diğer davacılar Y.K., S.K. ve S.K. için ayrı ayrı 100.000.-YTL manevi tazminatın yasal faizi ile birlikte davalı idareden tazminine karar verilmesi istemiyle açıldığı, 29.06.1956 tarih ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 12'nci maddesinde, kara, deniz ve havada, nehir ve göllerde yolcu ve eşya taşımak üzere kurulan müesseselerin ticarethane sayılacağına işaret edildiği; anılan Kanunun "Taşıma İşleri ve Taşıma Senedi" başlıklı İkinci Kısmının "Yolcu Taşıma" ya ilişkin Üçüncü Ayırımında yer alan 798'inci maddesinde, yolcuların, taşıyıcılar tarafından iç hizmetleri tanzim için konmuş olan usul ve talimatı ihlal etmemekle mükellef oldukları, 806'ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ise, taşıyıcının, yolcuları gidecekleri yere sağ ve salim olarak ulaştırmakla mükellef bulunduğu, yolcuların kazaya uğramaları halinde bundan doğacak zararların taşıyıcı tarafından tazmin edileceği, yolcunun kaza neticesinde ölmesi halinde onun yardımından mahrum kalan kimselerin dahi uğradıkları zararlara karşılık taşıyıcıdan tazminat isteyebilecekleri, ancak taşıyıcının, kazanın kendisine ve yardımcılarına yükletilmesi mümkün olan bir kusurdan doğmadığını ispat ettiği takdirde bu iki haldeki tazminattan kurtulacağının hükme bağlandığı, anılan yasal düzenlemelerden, yolcu taşıma işinin, ücret karşılığında yapılan ticari bir faaliyet niteliği taşıdığı ve bu işi yapanın da tacir olduğunun anlaşıldığı, öte yandan, Anayasa Mahkemesi'nin 18.02.1985 günlü, E:1984/9, K: 1985/4 sayılı kararında, karayollarından, köprülerden alınan geçiş parası, su, elektrik, havagazı, demiryolları, hava yolları, kimi hastane ücretleri gibi, ekonomik koşullara göre oluşturulan ve tesislerin bakımını, idamesini ve yeni yatırımlar yapılmasını sağlamak için yapılan ödemeleri, belirli kamu hizmetleri karşılığında kişilerden resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerden ayrı kabul ettiği, bu kabule göre, demiryolu taşımacılığında alınan yolcu taşıma ücretlerinin, kamu gücüne dayanılarak alınan vergi benzeri mali yükümlülükler kapsamında olmadığının açık bulunduğu, olayda, zarar görenin yolcu olması, davalının taşıyıcı sıfatı taşıması karşısında, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin taşıma sözleşmesine dayanan bir özel hukuk ilişkisi olduğu, davalının ticari alanda yürüttüğü taşımacılık faaliyetinin de özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğu, belirtilen durum karşısında ve davalı tarafından yürütülen faaliyetin ve taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliği göz önüne alındığında, olayda idari bir eylem ya da işlemden doğmuş herhangi bir zarar söz konusu olmayıp, çalışanın uğradığı zarardan dolayı taşıyıcının tazmin yükümlülüğünün saptanmasına ilişkin bulunan davanın, özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli bulunduğu, kaldı ki, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 01.11.2004 tarih ve E:2004/79, K:2004/78 no'lu kararının da bu yönde olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacıların vekili, bu kez, aynı istemle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı idare vekili, birinci savunma dilekçesinde görev itirazında bulunmuştur.

PAMUKOVA ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 18.5.2006 gün ve E:2006/4 sayı ile, davaya bakmakla görevli yargı yerinin idari yargı yeri mi olduğu yoksa adli yargı yeri mi olduğu hususunun çözüme kavuşturulabilmesi için öncelikle davacılar murisi İ.K. ile davalı TCDD Genel Müdürlüğü arasındaki hukuki ilişkinin nitelendirilmesinin gerektiği, diğer bir ifade ile öncelikle taraflar arasında bir taşıma sözleşmesinin bulunup bulunmadığının açıklığa kavuşturulması gerektiği, taşıma sözleşmesinin Türk Ticaret Kanunu'nun 806 ncı maddesinde düzenlendiği, söz konusu maddeye göre; yolcunun, belirli bir bedel mukabilinde yolculuk eden kişi olarak tanımlandığı, olayda davacıların murisi İ.K.'ın söz konusu trende yolcu olarak değil, kondüktör olarak görevli bulunduğu, bu nedenle, davacıların murisi ile davalı idare arasındaki hukuki ilişkinin özel hukuk anlamında bir sözleşme değil, idari sözleşme niteliği taşıdığı, davalı TCDD Genel Müdürlüğü'nün, tüzel kişiliğe sahip ve özel görevli olarak kanunla kurulmuş bir kamu kurumu olduğu, taraflarından biri kamu tüzel kişisi olan, konusu kamu hizmeti ile ilgili bulunan, düzenleme biçimi ve yürütme yöntemine ilişkin kuralları özel hukuktan çok kamu hukuku kuralları olan ve yönetime üstün hak ve yetkiler tanıyan sözleşmelerin "idari sözleşme" olduğunun yerleşik yargısal içtihatlarda kabul gördüğü, TCDD Genel Müdürlüğü'nde kondüktör olarak çalışan davacının,

çalıştığı trenin dray olması sonucunda ölümü nedeniyle mirasçıları tarafından tazminat istemiyle açılan davanın tam yargı davası niteliğinde bulunduğu ve idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği, 28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD) Ana Statüsü'nün 1, 3 ve 4. maddelerinden söz ederek, buna göre, TCDD İşletmesi'nin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu, 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak karlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, İşletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olmasının, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmediği, dava dilekçesinin incelenmesinden, davacı vekilince davacıların murisi İ.K.'ın davalı idareye ait 11006 sefer sayılı Yakup Kadri Karaosmanoğlu ekspresinde kondüktör olarak görevli bulunduğu sırada trenin dray olması sonucunda ölümü nedeniyle tazminat talebine ilişkin olup, davalı İşletmenin kusur ve sorumluluğunun bulunduğu ileri sürüldüğüne göre, uğranılan zararın tazmini istemine ilişkin davanın, zararın hizmetin kuruluşu ve işleyişindeki aksaklıklardan doğduğu ve bu nedenle idarenin hizmet kusuru esasına göre sorumlu olduğu nedenine dayanılarak açıldığının anlaşıldığı, Anayasa'nın 125. maddesi ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinden bahisle, buna göre, zararın kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında doğduğu nedeniyle idarenin hizmet kusuruna dayanılmış olması karşısında,

tekel niteliğinde kamu hizmeti yürüten TCDD İşletmesi'nin, bu hizmeti yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan davanın, olayda kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanmasını gerektirdiği, bu hususların saptanması ise idare hukuku ilkelerine göre yapılabileceğinden, 2577 sayılı Yasa'nın 2/1-b maddesi kapsamında bulunan tam yargı davasının görüm ve çözümünde idari yargı yerlerinin görevli bulunduğu, öte yandan, davacıların murisi İ.K. TCDD İşletmesinin personeli olduğuna göre, idarenin kamu görevlisi olan personelinin görev sırasında ölümü nedeniyle zarar gören mirasçıları tarafından açılan tam yargı davasının idare hukuku esaslarına göre idari yargı yerinde görülmesi gerektiği, belirtilen nedenlerle, davalı idareye ait trende görevli davacılar murisinin trenin dray olması sonucunda ölümünden doğan zararın, idarenin hizmet kusuru esasına göre tazmini istemiyle olayda ölen kurum personelinin mirasçıları tarafından açılan davanın görüm ve çözümünde idari yargı yeri görevli olduğundan, Mahkemelerinin görevsiz olduğu sonucuna varıldığı, Sakarya 1.İdare Mahkemesi'nin 19.10.2005 tarih ve 2005/2324 E, 2005/2502 K sayılı kesinleşmiş görevsizlik kararı bulunduğundan, 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesi uyarınca yargılama yapmaya yetkili ve görevli merciin belirtilmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmesine, bu nedenlerle eldeki davanın incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesi'nce karar verilinceye değin ertelenmesine karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: M. Lütfü ÜÇKARDEŞLER, Ahmet VELİOĞLU, Z. Nurhan YÜCEL, Esen EROL, Abdullah ARSLAN ve Levent ÖZÇELİK'in katılımlarıyla yapılan 25.12.2006 günlü toplantısında;

I-İLK İNCELEME : Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; Asliye Hukuk Mahkemesince, anılan Yasanın 19. maddesinde öngörülen şekilde başvurulduğu ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Nurdane TOPUZ'un, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ahmet BEŞİNCİ ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun, davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacıların murisi İ.K.'ın, yolcu treninde bilet kondüktörü olarak görev yapmakta iken trenin devrilmesi sonucu hayatını kaybetmesi üzerine davacıların vekili tarafından, fazlaya ilişkin dava ve talep hakları saklı kalmak kaydıyla davacının eşi için maddi ve manevi tazminatın, çocukları için manevi tazminatın, kaza tarihinden itibaren işleyecek kanuni faizi ile birlikte davalı idareden tahsili istemiyle açılmıştır.

28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD) Ana Statüsü'nün " Amaç ve Kapsam" başlıklı 1. maddesi " Bu Ana Statünün amacı; 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olarak sözkonusu Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde faaliyette bulunmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü adı altında teşkil olunan Kamu İktisadi Kuruluşunun hukuki bünye, amaç ve faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkileri ve ilgili diğer hususları düzenlemektir..." hükmünü taşımakta; "Hukuki Bünye" başlıklı 3. maddesinde, bu Ana Statü ile teşkil olunan TCDD İşletmesi'nin, sermayesinin tamamı Devlete ait, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir " Kamu İktisadi Kuruluşu" olduğuna ve 233 sayılı KHK ile bu Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğuna işaret edilmekte; 4.maddesinde, sayılan Kuruluş amaç ve faaliyet konularının tamamına yakınının "tekel" kapsamında işler olduğu belirtilmekte; kuruluşu, yönetimi ve denetimi konularında 233 sayılı KHK hükümlerine paralel düzenlemelere yer verilmektedir.

Buna göre, TCDD İşletmesi'nin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu tartışmasızdır. 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, İşletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olması, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmemektedir.

Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b. maddesinde, idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları ihlal edilenler tarafından açılan tam yargı davaları, idari dava türleri arasında sayılmıştır.

Buna göre, zararın kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında doğduğu nedeniyle idarenin hizmet kusuruna dayanılmış olması karşısında, tekel niteliğinde kamu hizmeti yürüten TCDD İşletmesi'nin bu hizmeti yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan dava, olayda kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanmasını gerektirmektedir. Bu hususların saptanması ise, idare hukuku ilkelerine göre yapılabileceğinden, 2577 sayılı Yasa'nın 2/1-b. maddesi kapsamında bulunan tam yargı davasının görüm ve çözümünde idari yargı yerleri görevlidir.

Öte yandan, davacıların murisi TCDD İşletmesi'nin sözleşmeli personeli olduğuna göre, idarenin kamu görevlisi olan personelinin görev sırasında ölümü nedeniyle zarar gören mirasçıları tarafından açılan tam yargı davasının idare hukuku esaslarına göre idari yargı yerinde görülmesi doğaldır.

Açıklanan nedenlerle, Asliye Hukuk Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile İdare Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Pamukova Asliye Hukuk Mahkemesi'nin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile Sakarya 1. İdare Mahkemesi'nce verilen 19.10.2005 gün ve E:2005/2324, K:2005/2502 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 25.12.2006 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.